

Datum: 2025-05-07

Ärendenummer: SLK-2025-00277

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2025/00233

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Utbildningsdepartementet - På språklig grund (SOU 2025:9)

Göteborgs Stad ställer sig överlag positiv till utredningens bedömningar och förslag och bedömer att de förslag som avser svenska som andraspråk kan medföra bättre förutsättningar för lärande och utveckling för den aktuella elevgruppen. Göteborgs Stad tillstyrker samtliga förslag som lämnas i denna del av utredningen.

På ett övergripande plan anser Göteborgs Stad att utredningen inte lagt tillräcklig vikt vid de utmaningar som ämnet svenska som andraspråk har i de anpassade skolformerna. Elever i dessa skolformer har en intellektuell funktionsnedsättning vilket inte sällan gör det svårt att bedöma vad som orsakar elevens språkliga utmaningar. Detta ställer särskilda krav både på bedömningen av vilket svenskämne eleven ska läsa och på kontinuerlig bedömning av progression.

Göteborgs Stad ser även ett behov av tydliggörande kring begreppen ”nybörjare i svenska språket” och ”nyanlända elever” som används i utredningen. Sker det inte en mer enhetlig användning av begreppen i kommande beredning av förslagen ser staden att det riskerar att leda till olika tolkningar och definition av berörd målgrupp hos huvudmännen.

Göteborgs Stad bedömer att utredningen i viss mån underskattat de ekonomiska konsekvenser utredningens förslag medför för skolhuvudmännen. Göteborgs Stad ser att införandet av en ny kursplan i grundläggande svenska som andraspråk medför kostnader för stadens förvaltningar i form av planering, organisering av undervisningen samt kompetensutveckling. I utredningen görs även bedömningarna att nyanlända elever i de senare skolåren bör få mer undervisningstid än vad som anges i timplanen samt att rätten till studiehandledning på modersmålet bör stärkas för nyanlända elever. Göteborgs Stad instämmer i sak i utredningens bedömningar men konstaterar att de, om de går vidare till rättslig reglering, kommer att medföra ökade kostnader för skolhuvudmännen. Göteborgs Stad förutsätter att finansieringsprincipen i så fall tillämpas.

När det gäller den del i utredningen som avser modersmålsundervisning instämmer Göteborgs Stad i utredningens bedömningar. Staden kan här konstatera att föreliggande utredning hänvisar till de förslag för att utveckla kvaliteten i modersmålsundervisningen och studiehandledning på modersmålet som presenterades i betänkandet För flerspråkighet, kunskapsutveckling och inkludering (SOU 2019:18). Göteborgs Stad tillstyrkte flertalet förslag i denna utredning men regeringen har ännu inte återkommit med någon proposition över betänkandet.

Även om Göteborgs Stad tillstyrker samtliga förslag som avser ämnet svenska som andraspråk har staden synpunkter kring vissa av utredningens förslag och bedömningar. Dessa synpunkter presenteras nedan.

8.1.1 Grundläggande svenska som andraspråk ska införas med nya kursplaner

Göteborgs Stad är i grunden positiv till förslaget då det förväntas leda till ökad tydlighet för elever, lärare och rektorer. Med förslaget synliggörs elevens rätt till utbildning på sin nivå och behovet av tät återkoppling. Göteborgs Stad vill dock påpeka att en ny kursplan i grundläggande svenska som andraspråk inte ensamt kommer att lösa de utmaningar skolan står inför när det gäller att organisera undervisning för en mycket heterogen elevgrupp. Föreliggande förslag kommer i många skolor leda till en situation där läraren, i samma undervisningsgrupp, kommer att undervisa enligt tre kursplaner parallellt, svenska, svenska som andraspråk och grundläggande svenska som andraspråk. För att förslaget ska få avsedd effekt är det avgörande att huvudmannen har förutsättningar att organisera utbildningen utifrån elevernas behov.

För att övergången mellan grundläggande svenska som andraspråk och svenska som andraspråk ska kunna ske sömlöst är det av stor vikt att de båda kursplanerna hänger tydligt samman. Av utredningen framgår det inte om nuvarande kursplan i svenska för andraspråk kommer att revideras i samband med införandet av kursplanen för grundläggande svenska som andraspråk. Göteborgs Stad vill här betona att utformning och differentiering av de bägge kursplanerna behöver avvägas noggrant.

Göteborgs Stad kan se att det finns utmaningar med att kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk föreslås gälla alla elever oavsett ålder. Även om de elever kursplanen är tänkt att vända sig till är nybörjare i svenska språket innebär inte det att elevgruppen är homogen. Förutsättningar och behov kan variera kraftigt beroende på ålder, skolbakgrund och litteracitet. Göteborgs Stad förespråkar därför att det centrala innehållet i kursplanerna delas upp stadievis.

Göteborgs Stad vill även betona vikten av att införandet av en kursplan i grundläggande svenska som andraspråk inte medför inläsningseffekter och tillstyrker utredningens förslag att en tidsgräns om två år ska införas för undervisning i grundläggande svenska som andraspråk.

8.1.7 Målgrupperna för svenska som andraspråk ska ändras

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag då det innebär att elevernas behov lyfts fram och begreppet andraspråksdidaktik förs in i regleringen.

8.1.9 Ett kartläggningsmaterial för bedömning av en elevs behov av svenska som andraspråk ska utarbetas.

Göteborgs Stad välkomnar att Skolverket föreslås få i uppdrag att ta fram ett kartläggningsmaterial. Här är det dock viktigt att materialet utformas så att korrekta bedömningar kan göras utan att det blir allt för omfattande. Göteborgs Stad vill även lyfta fram vikten av att de särskilda behov som finns i de anpassade skolformerna omhändertas vid framtagandet av materialet. Vidare anser staden att det nya kartläggningsmaterialet bör knyta an till det befintliga bedömningsstödet Bygga svenska. Bedömningsstödet som är framtaget av Skolverket är implementerat i stadens verksamheter och upplevs som välfungerande.

8.1.10 Elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ges god vägledning i sitt val av svenskämne

Göteborgs Stad ställer sig positiv till att Skolverket föreslås få i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial som huvudmännen kan använda för att vägleda elever inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan i valet av svenskämne. Inom göteborgsregionen sker dock valet av svenskämne i regel i samband med gymnasievalet varför vägledningen i huvudsak sker på högstadiet. Göteborgs Stad vill därför betona vikten av att det informationsmaterial som tas fram utformas för att även kunna användas på högstadiet. Göteborgs Stad önskar även att Skolverket undersöker behovet av att översätta informationsmaterialet till andra språk i syfte att involvera elevers vårdnadshavare i valet av svenskämne.

8.2.1 Implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser i samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning om att Skolverket bör ta fram implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser. Här kan dock konstateras att det finns stora skillnader i behov mellan olika skolor vilket Skolverket bör ta hänsyn till vid utformning och planering av stödmaterial och insatser.

8.2.2 Undervisningstid i svenska som andraspråk för nyanlända elever

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att nyanlända elever i de senare skolåren bör få möjlighet till mer undervisningstid i svenska som andraspråk än vad som anges i timplanen. Går utredningens bedömning vidare till rättslig reglering kommer detta dock leda till ökade kostnader för huvudmännen varför Göteborgs Stad vill påtala att finansieringsprincipen i så fall ska gälla.

8.2.3 Utbildning för undervisning av flerspråkiga elever

Göteborgs Stad delar i sak utredningens bedömning att lärarutbildningen bör ses över i syfte att alla lärare oavsett ämne skall ges grundläggande kunskaper om andraspråksutveckling samt om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Av utredningens bedömning framgår att dessa delar bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Göteborgs Stad kan här konstatera att denna bedömning inte är förenlig med utredningen om reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81) där det föreslås att denna del av lärarutbildningen ska minska i omfattning.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Viktoria Tryggvadottir Rolka (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan samt avslag på yrkande från M och D den 30 april 2025 (bilaga A).

Axel Josefson (M) och Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från M och D den 30 april 2025 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Axel Darvik (L), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), Elisabet Lann (KD) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Viktoria Tryggvadottir Rolkas yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D) och Jörgen Fogelklou (SD) röstade för bifall till Axel Josefsons och Jörgen Fogelklous yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med nio röster mot fyra att bifalla Viktoria Tryggvadottir Rolkas yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 2 maj 2025 (bilaga B).

Göteborg den 7 maj 2025

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Bilaga A

Yrkande (M) och (D)

Kommunstyrelsen 2025-05-07

Ärende 26

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – På språklig grund (SOU 2025:9)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att som yttrande från kommunstyrelsen skicka nedanstående text, som Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Utbildningsdepartementet - På språklig grund (SOU 2025:9).

Yrkandet

Göteborgs Stad ställer sig överlag positiv till utredningens bedömningar och förslag och bedömer att de förslag som avser svenska som andraspråk kan medföra bättre förutsättningar för lärande och utveckling för den aktuella elevgruppen.

På ett övergripande plan anser Göteborgs Stad att utredningen inte lagt tillräcklig vikt vid de utmaningar som ämnet svenska som andraspråk har i de anpassade skolformerna.

Elever i dessa skolformer har en intellektuell funktionsnedsättning vilket inte sällan gör det svårt att bedöma vad som orsakar elevens språkliga utmaningar. Detta ställer särskilda krav både på bedömningen av vilket svenskämne eleven ska läsa och på kontinuerlig bedömning av progression.

Göteborgs Stad ser även ett behov av tydliggörande kring begreppen ”nybörjare i svenska språket” och ”nyanlända elever” som används i utredningen. Sker det inte en mer enhetlig användning av begreppen i kommande beredning av förslagen ser staden att det riskerar att leda till olika tolkningar och definition av berörd målgrupp hos huvudmännen.

Göteborgs Stad bedömer att utredningen i viss mån underskattat de ekonomiska konsekvenser utredningens förslag medför för skolhuvudmännen. Göteborgs Stad ser att införandet av en ny kursplan i grundläggande svenska som andraspråk medför kostnader för stadens förvaltningar i form av planering, organisering av undervisningen samt kompetensutveckling. I utredningen görs även bedömningarna att nyanlända elever i de senare skolåren bör få mer undervisningstid än vad som anges i timplanen samt att rätten till studiehandledning på modersmålet bör stärkas för nyanlända elever. Göteborgs Stad instämmer i sak i utredningens bedömningar men konstaterar att de, om de går vidare till rättslig reglering, kommer att medföra ökade kostnader för skolhuvudmännen. Göteborgs Stad förutsätter att finansieringsprincipen i så fall tillämpas.

När det gäller den del i utredningen som avser modersmålsundervisning instämmer inte Göteborgs Stad i utredningens bedömningar. Utredningen konstaterar att det utifrån befintlig forskning är svårt att besvara frågan om, och i så fall hur, deltagande i modersmålsundervisning påverkar elevers integration, studieresultat och kunskapsutveckling i svenska språket.

I Göteborg kostade modersmålsundervisningen över 100 miljoner kronor under 2024. Det är miljoner som i dag går till en verksamhet där forskningen fortfarande inte kan ge ett tydligt svar på om det ger eleverna ökad kunskapsutveckling. mer forskning behövs om modersmålsundervisningen ger någon positiv effekt. Samtidigt sker modersmålsundervisningen i Sverige ofta med låg kvalitet, korta lektioner och bristande lärarbehörighet. Den är dessutom isolerad från övrig undervisning, vilket motverkar integration. Det är tydligt från statens utredare att mer forskning behövs om modersmålsundervisningen ger någon positiv effekt. Vi anser att vi därför behöver utreda att avskaffa modersmålsundervisningen. För att istället kunna satsa på undervisning i svenska, kärnämnen och ökad lärarbehörighet. Därför ställer vi oss inte bakom de delar i utredningens förslag om Modersmålsundervisning.

Även om Göteborgs Stad tillstyrker förslag som avser ämnet svenska som andraspråk har staden synpunkter kring vissa av utredningens förslag och bedömningar. Dessa synpunkter presenteras nedan.

8.1.1 Grundläggande svenska som andraspråk ska införas med nya kursplaner

Göteborgs Stad är i grunden positiv till förslaget då det förväntas leda till ökad tydlighet för elever, lärare och rektorer. Med förslaget synliggörs elevens rätt till utbildning på sin nivå och behovet av tät återkoppling. Göteborgs Stad vill dock påpeka att en ny kursplan i grundläggande svenska som andraspråk inte ensamt kommer att lösa de utmaningar skolan står inför när det gäller att organisera undervisning för en mycket heterogen elevgrupp. Föreliggande förslag kommer i många skolor leda till en situation där läraren, i samma undervisningsgrupp, kommer att undervisa enligt tre kursplaner parallellt, svenska, svenska som andraspråk och grundläggande svenska som andraspråk. För att förslaget ska få avsedd effekt är det avgörande att huvudmannen har förutsättningar att organisera utbildningen utifrån elevernas behov.

För att övergången mellan grundläggande svenska som andraspråk och svenska som andraspråk ska kunna ske sömlöst är det av stor vikt att de båda kursplanerna hänger tydligt samman. Av utredningen framgår det inte om nuvarande kursplan i svenska för andraspråk kommer att revideras i samband med införandet av kursplanen för grundläggande svenska som andraspråk. Göteborgs Stad vill här betona att utformning och differentiering av de bägge kursplanerna behöver avvägas noggrant.

Göteborgs Stad kan se att det finns utmaningar med att kursplanerna för grundläggande svenska som andraspråk föreslås gälla alla elever oavsett ålder. Även om de elever kursplanen är tänkt att vända sig till är nybörjare i svenska språket innebär inte det att elevgruppen är homogen. Förutsättningar och behov kan variera kraftigt beroende på ålder, skolbakgrund och litteracitet. Göteborgs Stad förespråkar därför att det centrala innehållet i kursplanerna delas upp stadievis. Göteborgs Stad vill även betona vikten av att införandet av en kursplan i grundläggande svenska som andraspråk inte medför inläsningseffekter och tillstyrker utredningens förslag att en tidsgräns om två år ska införas för undervisning i grundläggande svenska som andraspråk.

8.1.7 Målgrupperna för svenska som andraspråk ska ändras

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens förslag då det innebär att elevernas behov lyfts fram och begreppet andraspråksdidaktik förs in i regleringen.

8.1.9 Ett kartläggningsmaterial för bedömning av en elevs behov av svenska som andraspråk ska utarbetas.

Göteborgs Stad välkomnar att Skolverket föreslås få i uppdrag att ta fram ett kartläggningsmaterial. Här är det dock viktigt att materialet utformas så att korrekta bedömningar kan göras utan att det blir allt för omfattande. Göteborgs Stad vill även lyfta fram vikten av att de särskilda behov som finns i de anpassade skolformerna omhändertas vid framtagandet av materialet. Vidare anser staden att det nya kartläggningsmaterialet bör knyta an till det befintliga bedömningsstödet Bygga svenska. Bedömningsstödet som är framtaget av Skolverket är implementerat i stadens verksamheter och upplevs som välfungerande.

8.1.10 Elever i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ges god vägledning i sitt val av svenskämne

Göteborgs Stad ställer sig positiv till att Skolverket föreslås få i uppdrag att ta fram ett informationsmaterial som huvudmännen kan använda för att vägleda elever inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan i valet av svenskämne. Inom göteborgsregionen sker dock valet av svenskämne i regel i samband med gymnasievalet varför vägledningen i huvudsak sker på högstadiet. Göteborgs Stad vill därför betona vikten av att det informationsmaterial som tas fram utformas för att även kunna användas på högstadiet. Göteborgs Stad önskar även att Skolverket undersöker behovet av att översätta informationsmaterialet till andra språk i syfte att involvera elevers vårdnadshavare i valet av svenskämne.

8.2.1 Implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser i samband med införandet av kursplaner för grundläggande svenska som andraspråk.

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning om att Skolverket bör ta fram implementeringsstöd och kompetensutvecklingsinsatser. Här kan dock konstateras att det finns stora skillnader i behov mellan olika skolor vilket Skolverket bör ta hänsyn till vid utformning och planering av stödmaterial och insatser.

8.2.2 Undervisningstid i svenska som andraspråk för nyanlända elever

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att nyanlända elever i de senare skolåren bör få möjlighet till mer undervisningstid i svenska som andraspråk än vad som anges i timplanen. Går utredningens bedömning vidare till rättslig reglering kommer detta dock leda till ökade kostnader för huvudmännen varför Göteborgs Stad vill påtala att finansieringsprincipen i så fall ska gälla.

8.2.3 Utbildning för undervisning av flerspråkiga elever

Göteborgs Stad delar i sak utredningens bedömning att lärarutbildningen bör ses över i syfte att alla lärare oavsett ämne skall ges grundläggande kunskaper om andraspråksutveckling samt om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Av utredningens bedömning framgår att dessa delar bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Göteborgs Stad kan här konstatera att denna bedömning inte är förenlig med utredningen om reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81) där det föreslås att denna del av lärarutbildningen ska minska i omfattning.

Bilaga B

Yttrande (SD)

Kommunstyrelsen 2025-05-07

Ärende 26

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – På språklig grund (SOU 2025:9)

Sverigedemokraterna i Göteborg ställer sig i huvudsak bakom Göteborgs Stads remissyttrande över betänkandet, men vill särskilt framhålla följande avvikande synpunkter:

När det gäller frågan om modersmålsundervisning anser Sverigedemokraterna att utredningen i otillräcklig grad beaktar de kostnader och begränsade resultat som är förknippade med verksamheten. Vi vill betona att modersmålsundervisning med offentliga medel inte är en mänsklig rättighet och att Sverige är ett av få länder i Europa som tillhandahåller sådan undervisning utan större begränsningar. I flera jämförbara länder, såsom Danmark och Norge, har rättigheter till modersmålsundervisning avvecklats eller begränsats efter utvärderingar som visat uteblivna effekter på elevernas språkliga och akademiska utveckling.

Vi vill vidare uppmärksamma att kostnaderna för modersmålsundervisningen enligt Riksdagens utredningstjänst uppgick till cirka 2,4 miljarder kronor för läsåret 2020/21. Detta är betydande belopp som överstiger satsningarna på andra viktiga områden inom skolväsendet, såsom fortbildning av lärare och läromedel

Skolverket har tidigare konstaterat att skillnader i resultat ofta kan förklaras av elevernas initiala studiemotivation snarare än av modersmålsundervisningen i sig.

Mot denna bakgrund anser Sverigedemokraterna att ett fortsatt obligatorium för modersmålsundervisning bör omprövas. Staten måste säkerställa att alla insatser i skolan är kostnadseffektiva och bygger på en tydlig evidensbas. Vi anser därför att kommande åtgärder på området måste föregås av noggranna analyser av både kostnader och faktiska effekter.

Vi menar att undervisning i hemspråk bör ses som en privat angelägenhet och inte bekostas av kommunen. Föräldrar som önskar att deras barn ska få undervisning i sitt modersmål bör själva stå för dessa kostnader, precis som gäller för annan fritidsverksamhet utanför skolans kärnuppgift.

Därtill anser vi att modersmålsundervisning inte ska vara betygsgrundande. Skolans betygssystem bör fokusera på de ämnen som utgör kärnan i det svenska utbildningsväsendet och som är direkt relevanta för elevers framtida möjligheter på arbetsmarknaden och i samhället.